

Zaaknr. 856443
Kenmerk 856449

MEDEDELING VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR.

Onderwerp: Vervolg op het Nationaal Programma Landelijk Gebied

Portefeuillehouder: A.E.J. Govers-Gabriels

Programmadirecteur: Len Nooteboom

Aanleiding

Rondom het landelijk gebied spelen heel veel urgente opgaven. Het vorige kabinet had het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) ingesteld om daaraan te werken. Het huidige kabinet heeft het NPLG gestopt, maar wel aangegeven op een andere manier met de opgaven om te gaan. Het kabinet heeft aangekondigd de kamer nader te informeren zodra zij zover zijn. De periode breekt nu aan. De komende tijd (december-januari/februari) gaan er veel afzonderlijke kabinetsbrieven naar de Tweede Kamer, waarin steeds per (deel)onderwerp de kabinetskoers uiteengezet wordt.

Informeren van het algemeen bestuur

De verwachting is dat er veel afzonderlijke kabinetsbrieven vanuit verschillende ministeries in korte tijd gaan verschijnen. Het gevolg is dat het ingewikkeld wordt om de onderlinge samenhang goed te overzien en deze te duiden. Temeer omdat het vooralsnog over de contouren van nieuw beleid gaat, die nog nader geconcretiseerd gaan worden. Bovendien loopt een deel van de uitwerking via een doorvertaling in provinciaal beleid (net als bij het NPLG en BPLG). Kortom: de brieven en ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd, maar de precieze uitwerking en impact is nog niet te duiden.

Uiteraard wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over ontwikkelingen die impact kunnen hebben op de koers en taakuitoefening van het waterschap. In dit memo wordt zodoende een korte toelichting gegeven op de brief over de Kamerbrief van 29 november 2024, waarin de minister van LNV de contouren geschetst van de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (vervolg op het NPLG). Een eerste samenhangende duiding van hoe alle lijnen samenhangen en wat dit betekent voor het waterschap, volgt in het eerste kwartaal van 2025. Ook de Unie van Waterschappen verwacht in januari/februari met een eerste ledenbrief hierover te kunnen komen. Deze zullen we hierbij betrekken. De provincie Noord-Brabant werkt ondertussen aan een alternatief voor het BPLG. Deze aanpak, de Aanpak Landelijk Gebied (ALG), wordt begin 2025 ter besluitvorming aan GS voorgelegd. Over de hoofdlijnen (voor zover deze bekend zijn) van deze ALG is het AB geïnformeerd in mededeling 838014, gepubliceerd op 23 oktober 2024. Zodra de ALG is vastgesteld, wordt het onderwerp geagendeerd voor de Commissie Water en Ruimte en Gezond Water.

Aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur

Op 29 november 2024 heeft de minister van LNV drie brieven naar de Tweede Kamer gestuurd die gaan over de aanpak van de opgaven in het landelijk gebied:

- Ruimte voor Landbouw en Natuur ([Kamerbrief Ruimte voor Landbouw en Natuur](#) | [Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#))

- Contourenbrief agrarisch natuurbeheer ([Kamerbrief over contouren agrarisch natuurbeheer | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#))
- Hoofdpijnen inzet op stikstofemissiereductie ([Kamerbrief over inzet op stikstofemissiereductie | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#))

Aangezien de brief Ruimte voor Landbouw en Natuur de hoofdlijnen van overkoepelende strategie voor het landelijk gebied verwoord, volgt hier een eerste duiding van deze brief.

De aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN) kan worden gezien als het alternatief voor het NPLG. In de aanpak is veel aandacht en waardering voor boeren (als de hoeders van het Nederlandse cultuurlandschap en producenten van voedsel). “Een vitale agrarische sector is het fundament voor een vitaal landelijk gebied.” Vandaar dat de minister nadrukkelijk inzet op agrarisch natuurbeheer (ANB). Ook schrijft de minister: “Ik committeer me aan het bereiken van de internationaal verplichte doelen voor natuur, water en klimaat. Daarbij vind ik het belangrijk dat de uitvoering hiervan wel op een haalbare wijze gebeurt.” Het betreft de wettelijke doelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), de Natuurverordening (NHV), de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de (Europese) Klimaatverplichtingen.

De minister geeft aan drie veranderingen door te willen voeren in de manier van werken aan de doelen en perspectief voor ondernemers:

- De boer aan het roer (o.a. ontwikkeling van bedrijfsspecifieke emissiedoelen);
- Meer focus in beleid (prioriteren op belangrijke gebiedsspecifieke opgaven en oplossingen);
- Minder praten, meer doen (uitvoeringsgerichte aanpak).

De contouren van de aanpak RLN worden de komende periode verder uitgewerkt langs 3 sporen:

Spoor 1: Gebiedsgericht en ruimtelijk beleid

Binnen spoor 1 wordt gewerkt aan 6 onderwerpen. Onder andere: ‘Regie op ruimte voor landbouw en natuur: ruimtelijke keuzes’. Hij schrijft de minister:

“Het kabinet maakt ruimtelijke keuzes voor het landelijk gebied; om boeren de ruimte te kunnen blijven bieden en te werken aan onze natuur. De aanpak RLN bevat deze keuzes. Ze gaan bijvoorbeeld over het beschermen van hoogwaardige landbouwgrond en het omgaan met de ruimte die benodigd is voor

nieuwe natuur of agrarische natuur. De structurele middelen die beschikbaar zijn voor het stelsel van Agrarisch Natuurbeheer (ANB) zijn hier belangrijk voor (zie blok 2). De keuzes moeten nader worden uitgewerkt.”

“Met de provincies maak ik afspraken over de uitvoering van de ruimtelijke keuzes voor landbouw en natuur. Ik trek daarvoor samen op met de minister van VRO die het proces rond NOVEX en Nota Ruimte coördineert. In de Nota ruimte en het programma NOVEX worden de integrale ruimtelijke afwegingen gemaakt. Voor de zomer van 2025 werken we toe naar ruimtelijke arrangementen, waarin Rijk en provincies afspraken maken over beleid, maatregelen en uitvoering in het fysieke domein. Via het nationale beleid en de ruimtelijke arrangementen maken we afspraken over de doorwerking van het beleid naar provincies, gemeenten en waterschappen.”

Spoor 2: Rijksinzet in gebieden

“Het kabinet kiest ervoor om het zwaartepunt van de Rijksinzet met de aanpak RLN te concentreren op gebieden met extra uitdagingen: de veenweiden, gebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, de beekdalen en de gebieden waar gewerkt moet worden aan de vermindering van de uit- en afspoeling van nitraat, fosfaat en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw naar het grondwater. Door met de aanpak RLN het zwaartepunt te richten op deze gebieden gaan we te werk daar waar de opgaven en urgentie voor het realiseren van de doelen het grootst zijn. [...] Ik ga met medeoverheden in gesprek om deze gerichte Rijksinzet te concretiseren.”

Spoor 3: Verbinding beleid en uitvoering

“Ik wil bestaande knelpunten of lacunes in regelingen waar mogelijk wegwerken en bestuurlijke patstellingen doorbreken.”

Samen met medeoverheden

In de brief geeft de minister aan dat voor het oppakken van de uitdagingen in het landelijk gebied alle overheidslagen hun eigen taken en bevoegdheden hebben. “Interbestuurlijke samenwerking is nodig op drie niveaus: (1) bij het maken van de grotere ruimtelijke keuzes voor landbouw en natuur en de doorwerking daarvan; (2) bij de (door-)ontwikkeling van nieuwe instrumenten, zoals het ANB-instrumentarium; en belangrijkste (3) een gecombineerde inzet in het gebied zelf, om blijvende boeren een toekomst te kunnen bieden.”

Wateropgaven in de aanpak RLN

Het onderwerp ‘water’ wordt veel aangehaald in de brief, maar met name in de context van ‘wettelijke doelen op het gebied van natuur, water en klimaat’. Slechts op een enkele plaats wordt water expliciet genoemd als belangrijke voorwaarde om te kunnen boeren, en als voorwaarde voor een toekomstig verdienvermogen (op p. 7 wordt iets gezegd over waterbeschikbaarheid).

Naast het benoemen van de wettelijke doelen op het gebied van water en klimaat, wordt het volgende over water gezegd: “Bij het maken van ruimtelijke keuzes houden we rekening met het bodem- en watersysteem. Dit maakt de keuzes robuuster op de lange termijn. Dat biedt zekerheid aan boeren en andere belanghebbenden in het landelijk gebied”

In een eerste duiding van de Unie van Waterschappen over de RLN is het onderstaande schema gepresenteerd, waarin de verschillen tussen de aanpak NPLG en RLN zijn weergegeven.

NPLG	RLN
transitiefonds	SPUK's/provinciefonds
gebiedsgericht PPLG's	gebied specifiek
PPLG verplicht	PPLG vrijwillig
generiek klein aandeel	generiek groot aandeel
sturing doel, lange termijn	sturing maatregel, korte termijn
integraal	sectoraal/beperkt integraal
transitie	adaptatie
ruimtelijk (WaBoS)	Technisch
Geen geld voor beheer	Beheergeld (ANB)

Inzet waterschap

Als waterschap blijven we de ontwikkelingen van de nieuwe aanpak(ken) voor het landelijk gebied volgen. Voor de uitwerking van de RLN loopt de lobby via de Unie van Waterschappen, waar we zowel bestuurlijk als ambtelijk deelnemen aan overleggen. Op provinciaal niveau volgen we de ontwikkeling van en de besluitvorming over de ALG (ambtelijke en bestuurlijk). Belangrijke aandachtspunten die we inbrengen zijn:

- Voldoende aandacht voor waterkwaliteits- en waterkwantiteitsopgaven in de aanpakken. Onder andere een goede verbinding met KRW-impuls en de aanvullende inzet is die nodig is van verschillende partijen om de doelen te behalen;
- Goed waterbeheer is cruciaal voor zowel de natuur als voor de landbouw. In de gebiedsspecifieke uitwerkingen kunnen de als waterschappen een belangrijke rol spelen. Daarom pleiten we ervoor om de aanpak in nauwe samenwerking met (o.a.) de waterschappen uit te werken.
- Om de grote opgaven op het gebied van water te realiseren (zowel voor natuur als voor landbouw) zijn middelen nodig. Daarom vragen we aandacht voor voldoende financiële middelen en instrumenten voor de (water)opgaven in het landelijk gebied. Zowel nieuwe middelen (denk aan de extra gelden voor het ANB), als de middelen die reeds aan de provincie zijn toegekend vanuit het voormalige Transitiefonds.

Datum: 24 december 2024

Naam schrijver: Y. de Hond